Teyemmüm

Gölcük'ten okuyucumuz: "Susuz bir ortamda boy abdesti için teyemmüm olur mu? Olursa nasıl alınacaktır?"

Teyemmüm, su bulunmadığında veya mevcut suyu kullanma imkânı olmadığında küçük hades veya büyük hades halini gidermek, yani abdestle yapılabilecek ibâdetleri yapabilmek veya cünüplük, hayız ya da nifastan kurtulabilmek maksadıyla ve niyetiyle temiz toprağa elleri sürerek yüzü ve iki kolu meshetmekten ibârettir. Bir başka ifâdeyle teyemmüm, suya kavuşma imkânı olmadığında abdest veya gusül abdesti yerine geçmek üzere, bizzat Cenâb-ı Hak tarafından koyulan hükmî bir temizliktir.

Teyemmüm yapılacak toprak her yönden temiz olmalıdır. Üzerinde pislik olmayan toprak veya kum, çakıl, alçı, kerpiç, tuğla, mermer, çömlek, porselen, çoğu toprak karışımı maddeler ve çamurla sıvanmış duvar vb. gibi toprak cinsinden maddelerle teyemmüm yapılır.

Hazret-i Âişe Validemiz (ra) anlatır: Bir seferde Resûlullah (asm) ile berâberinde bulunan sahabeler Beydâ denilen yerde konaklamışlardı. Namaz vakti geldiği halde su bulunmadı. Nihâyet teyemmüm âyeti nâzil oldu; bunun üzerine herkes teyemmüm yaptı.1

Teyemmüm âyetinde Cenâb-ı Hak şöyle buyurur: "Şayet hasta veya yolculukta iseniz veya tuvaletten gelmişseniz, ya da kadınlara yaklaşmışsanız (cinsî birleşme yapmışsanız) ve su bulamamışsanız temiz bir toprakla teyemmüm edin. Yüzlerinizi ve ellerinizi onunla meshedin. Allah size güçlük çıkarmak istemez. Fakat sizi arındırmak ve üzerinize olan nîmetini tamamlamak ister ki, şükredesiniz."2

Bir seriyyede Ammâr bin Yâsir (ra) cünüp olmuştu. Su bulamayınca toprak üstünde yuvarlandı ve namazını kıldı.â€"Abdest için teyemmümün yeterli olacağını bilen Hz. Ammâr (ra), gusül için yerde yuvarlanılması gerektiğini düşünmüş olmalıdır.—Sonra bu yaptığını Resûlullah'a (asm) arz etti. Allah Resûlü (asm): "İki elini yere vurman, sonra üfürmen, sonra onlar ile yüzünü ve iki elini meshetmen sana kâfî gelirdi" buyurdu.3

İmran bin Husayn (ra) anlatır: Bir seferde Hazret-i Peygamber (asm) ile berâber bulunuyorduk. Hazret-i Peygamber (asm) namaz kıldırdı. Bir kişinin tek başına namaz kıldığını görünce: "Neden bizimle berâber kılmadın?" buyurdu. Adam: "Yâ Resûlallah! Ben cünüptüm. Su da bulamamıştım" dedi. Allah Resûlü (asm) bu defa: "Temiz toprağa bak! O sana yeter!" buyurdu.4

Teyemmüm şöyle yapılır: Besmele çekilir. İki elin avuç içleri parmaklar açık olarak temiz toprağa vurulduğu anda, hangi ibâdet için teyemmüme ihtiyaç var ise, ona niyet edilir. Meselâ bu teyemmümle cünüplükten temizlenmek isteniyorsa, "Niyet ettim Allah rızâsı için, cenâbet halinden temizlenmek için teyemmüm etmeye" denir.

Toprak üzerine konulmuş eller ileri geri toprağa sürülür, kaldırılır, birbirine hafifçe vurulur. Sonra üst taraftan başlanarak, kulak bitiminden çene altına kadar yüz tamamıyla meshedilir.

Parmaklar açık olarak ikinci defa temiz toprağa sürülür; ileri geri çekilir. Sonra kaldırılarak birbirine hafifçe vurulur. Sol el ile, sağ elin üst parmak uçlarından başlanarak, sağ kolun dış yüzeyi dirseğe kadar meshedilir. Dirsekte baş parmak üzerine kolun içine dönülür; iç yüzünden de bileğe kadar tekrar meshedilir. Mesih, sağ elin baş parmağına kadar vardırılır.

Eller tekrar yere sürülmeden, bu defa sağ elin parmakları ve ayası ile aynı işlem sol el ve sol kol üzerinde yapılır. Sol elin ve kolun önce dış tarafı, sonra da iç tarafı aynı şekilde meshedilir.

Teyemmümün farzı üçtür:

1. Niyet etmek: Niyeti, ellerini temiz toprağın üzerine koyarken, hangi amaçla teyemmüme ihtiyaç duymuş ise onun için yapar. Teyemmümle hangi ibâdeti yapacaksa, niyetini ve teyemmümünü o ibâdete tahsis eder. Başka bir ibâdet yapacağında, yeniden teyemmüm yapar. Meselâ Kur'ân okumak için teyemmüm yapan birisi, vakit namazı kılacağında bu defa vakit namazı kılmak niyetiyle yeniden teyemmüm yapar. Kur'ân okumak niyetiyle yaptığı teyemmümle vakit namazı kılamaz. Veya cenabetlikten temizlenmek niyetiyle teyemmüm yapan birisi, vakit namazı kılmak için "namaz kılmak niyetiyle" yeniden teyemmüm yapar.

2. İki elin avuç içini bir defa toprağa vurmak ve yüzün tamamını bir defa meshetmek.

3. İki elin avuç içini ikinci defa toprağa vurmak ve önce sağ kolun, sonra da sol kolun tamamını dirseklerle berâber birer defa meshetmek. Parmaktaki yüzüğün ve koldaki bileziğin altının da meshedilmesine özen gösterilir.

Eli çolak olan kimse, yardımcısı yoksa teyemmüm etmek için yüzünü ve kollarını yere sürer. Kolu da kesilmiş olursa yalnız yüzünü yere sürmek sûretiyle teyemmüm yapar. Yüzünde de yara bulunduğu takdirde, teyemmümden muaf olur ve teyemmüm yapmaksızın namazını kılar.

Dipnotlar:

1- Müslim, Hayz, 367; Buhârî, Teyemmüm, 2/222
2- Mâide Sûresi, 5/6 (Ayrıca bak: Nisâ Sûresi, 4/43)
3- Müslim, Hayz, 368; Buhârî, Teyemmüm, 2/225
4- Buhârî, Teyemmüm, 2/226